

Wat genade tot stand brengt

Lezen: Titus 2:11-14

Aan zijn leerling Titus schreef Paulus:

“Want de genade van God is verschenen, heilbrengend voor alle mensen, om ons op te voeden, zodat wij, de goddeloosheid en wereldse begeerten verzakende, bezadigd, rechtvaardig en godvruchtig in deze wereld leven, verwachtende de zalige hoop en de verschijning der heerlijkheid van onze grote God en Heiland, Christus Jezus, die Zich voor ons heeft gegeven om ons vrij te maken van alle ongerechtigheid, en voor Zich te reinigen een eigen volk, volijverig in goede werken” (Tit. 2:11-14)

Het onderwerp van deze lange zin van de apostel is “de genade van God”. Om de betekenis van een Bijbelwoord te leren kennen kan een bijbellezer nagaan wat de tegenpool van dat woord is in het bijbels spraakgebruik.

Gods genade

Van het begrip “genade” vinden we in de Bijbel drie tegenpolen.

1. “Genade” is de tegenpool van “**wet**”. We lezen in het Nieuwe Testament:

“Want de wet is door Mozes gegeven; de genade en de waarheid zijn door Jezus Christus gekomen” (Joh. 1:17)

“Gij zijt niet onder de wet, maar onder de genade” (Rom. 6:14)

“Gij zijt los van Christus, als gij door de wet gerechtigheid verwacht; buiten de genade staat gij” (Gal. 5:4)

In de eerste tekst staat “wet” tegenover “genade en waarheid”, dat wil zeggen: “ware genade” (Joh. 1:17). Mensen staan ófwel onder een wet, óf

onder genade (Rom. 6:14). Wie rechtvaardig wil worden door te gehoorzamen aan een wet, is van de genade vervallen (Gal. 5:4). Een wet zegt: "Dit moet je doen en dat moet je laten", maar genade gééft, uit onverdiende goedheid.

2. Daarom is "genade" in de Bijbel ook dikwijls de tegenpool van "**werken**". We lezen daarover in het Nieuwe Testament:

"Indien het nu door genade is, dan is het niet meer uit werken; anders is de genade geen genade meer" (Rom. 11:6)

"Nu wordt hem die werkt, het loon niet toegerekend uit genade, maar krachtens verplichting" (Rom. 4:4)

"Nu dan, wat stelt gij God op de proef door een juk op de hals der discipelen te leggen, dat noch onze vaders, noch wij hebben kunnen dragen? Maar door de genade van de Heer Jezus geloven wij behouden te worden op dezelfde wijze als zij" (Hand. 15:10-11)

Wie werkt kan iets verdienen. Aan een goede werknemer is de werkgever salaris verschuldigd. Werken voor loon is dus de tegenpool van een geschenk ontvangen (Rom. 4:4, 11:6).

In de tijd van Paulus wilden Messias-belijdende Joden uit de kring van de farizeeën gelovigen uit de volken de wet van Mozes opleggen. Zulke mensen moesten zich volgens hen laten besnijden en zich aan bepaalde voorschriften uit de wet gaan houden om gered te kunnen worden (Hand. 15:5). Maar Petrus noemde de wet "een juk dat noch onze vaders noch wij in staat zijn geweest om te dragen" (Hand. 15:10), en Paulus noemde de wet "een slavenjuk" (Gal. 5:1). Deze apostelen vonden het hypocriet om gelovigen uit de volken een juk op te leggen dat Israël zelf niet had kunnen dragen. Gelovigen uit de volken worden niet behouden door hun schouders onder dat juk te zetten, integendeel: Joden (die het opgelegd hebben gekregen, maar het niet kunnen dragen) worden net zo behouden als gelovigen uit de volken: alleen door Gods genade.

3. In sommige teksten is “genade” de tegenpool van “**zonde**” (Gr. *hamartia*, “doelmissing”). Paulus vatte Gods heilsplan voor de mensheid als volgt samen:

“Waar evenwel de zonde toenam, is de genade meer dan overvloedig geworden; opdat, gelijk de zonde als koning heerste in de dood, zo ook de genade zou heersen door rechtvaardigheid ten eeuwigen leven door Jezus Christus, onze Here” (Rom. 5:20-21)

Ieder sterfelijk mens mist zijn doel, zo’n mens zal uiteindelijk immers overlijden. Maar aangezien God om niet geeft, gaat er toch niets mis. Gods trouw en onverdiende goedheid zijn sterker dan de dood, ze leiden tot eeuwig leven. Genade is daarom de tegenpool van doelmissing.

Allen reddend

De Statenvertalers hebben Titus 2:11 als volgt weergegeven: “Want de zaligmakende genade Gods is verschenen aan alle mensen”. Zij hebben de uitdrukking *pasin anthropois* (3^e naamval van “alle mensen”) opgevat als een bepaling bij het werkwoord “verschijnen”. In en door Jezus Christus is Gods genade voor alle mensen zichtbaar geworden. Wat de Statenvertaling zegt, is beslist waar, maar het is de vraag of Paulus dit bedoelde te zeggen.

Andere vertalingen (zoals NBG₅₁ en Telos) schrijven: “Want de genade Gods is verschenen, heilbrengend voor alle mensen”. Hier is *pasin anthropois* opgevat als een bepaling bij het bijvoeglijk naamwoord “reddend”. De zinsbouw in de oorspronkelijke Griekse tekst ondersteunt deze opvatting, want *soterios* gevolgd door een derde naamval betekent: “redding (of bevrijding) brengend aan”. Paulus schreef letterlijk: “Want verschenen is de genade van DE God”, reddende alle mensen”.

In weinig letterlijke vertalingen zoals Het Boek, zijn aan de tekst allerlei woorden toegevoegd. Het Boek zegt in Titus 2:11: “De genade van God is

bekend geworden, waardoor voor alle mensen eeuwige redding mogelijk werd”.

Dat Gods genade alle mensen redt, willen de meeste christenen niet aanvaarden. Daarom hebben de Statenvertalers het onderwerp van de zin (“alle mensen”) gekoppeld aan het werkwoord “verschijnen”, en hebben moderne vertalers het bijvoeglijk naamwoord *soterios* als “heilbrengend” weergegeven. Door zulke vertalingen wordt de indruk gewekt dat alle mensen vanwege Gods genade tijdens hun korte aardse bestaan bepaalde zegeningen genieten. En dat is natuurlijk waar: God laat “Zijn zoon opgaan over bozen en goeden en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen” (Matth. 5:45). Volgens de opstellers van Het Boek is “eeuwige redding *mogelijk* geworden” voor alle mensen, aangezien God zijn genade bekend heeft gemaakt. Maar de woorden “eeuwig” en “mogelijk” ontbreken in de oorspronkelijke tekst. Paulus schreef: “reddende alle mensen”. Dat mogen wij niet veranderen in: “redding *mogelijk makende* voor alle mensen”, want dan maken we Gods woord krachteloos ter wille van onze overlevering (vgl. Matth. 15:6).

Paulus schreef niet alleen in Tit.2:11, maar ook op allerlei andere plaatsen in zijn brieven dat Gods genade uiteindelijk alle mensen zal redden. We lezen daar bij voorbeeld:

“Want allen hebben gezondigd en derven de heerlijkheid Gods, en worden om niet gerechtvaardigd uit zijn genade, door de verlossing in Christus Jezus” (Rom. 3:23-24)

“Want evenals in Adam allen sterven, zo zullen ook in Christus allen levend gemaakt worden” (1 Kor. 15:22)

“...God, onze Heiland... wil dat alle mensen behouden worden en tot erkenning der waarheid komen. Want er is één God en ook één middelaar tussen God en mensen, de mens Christus Jezus, die Zich gegeven heeft tot een losprijs voor allen” (1 Tim. 2:4-6)

Wanneer de apostel schrijft: “Verschenen is de genade van God, reddende alle mensen” (Titus 2:11), dan bedoelt hij dus wel degelijk dat Gods genade alle mensen redt. Aan dit Bijbelwoord mogen we niet tornen.

Opvoedend

Volgens Paulus onderwijst de reddende genade van God “ons”, dat wil zeggen: allen die deze genade hebben leren kennen. De schrijver leerde Gods genade kennen op de weg naar Damascus en in de Rechte Straat.

Voor “onderwijzen” staat in de oorspronkelijke tekst niet het werkwoord *didaskoo* maar *paideuoo*. *Didaskoo* is de taak van een leraar. Ons woord “didactiek” is van dit Griekse woord afgeleid. *Paideuoo* is het werk van een ouder of een voogd. Dat woord is afgeleid van de stam *pais* (kind, zoon) en betekent “trainen”, “disciplineren” of “opvoeden”. Ons Nederlandse woord “pedagogiek” staat ermee in verband. *Paideuoo* heeft betrekking op het opvoeden van een kind. Hetzelfde werkwoord wordt gebruikt in de volgende Bijbelteksten:

*“Toen hij [d.i. Mozes] te vondeling was gelegd, nam de dochter van Farao hem aan en liet hem als haar eigen zoon **opvoeden**. En Mozes werd onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren...”* (Hand. 7:21-22)

*“Ik ben een Jood, te Tarsus in Cilicië geboren, doch in deze stad **opgevoed**, aan de voeten van Gamaliël opgeleid met nauwgezette inachtneming van de wet onzer vaders...”* (Hand. 22:3)

Een opvoeder geeft praktische training in overeenstemming met het niveau van het kind, totdat het kind volwassen is geworden. In de opvoeding gaat het niet alleen om “leren” maar ook om “afleren” (zie 1 Tim. 1:20, 2 Tim. 2:25). Een opvoeder moet een kind soms ook “tuchtigen” door moeilijke opdrachten of straf uit te delen (1 Kor. 11:32, 2 Kor. 6:9, Hebr. 12:6,7,10; Openb. 3:19). Zulke tuchtiging komt voort uit liefde (Openb. 3:19) en heeft de groei van het kind naar volwassenheid op het oog (Hebr. 12:10).

Dat de reddende genade van God ons “opvoedt” betekent dat God ons onderwijst door zijn Woord en Geest en ons traint, door ons zowel vreugdevolle als moeilijke dingen te laten meemaken, met de bedoeling dat onze redding uiteindelijk compleet wordt.

Afleren

Volgens Paulus leert de reddende genade van God ons bepaalde dingen *af*. De apostel schreef aan Titus letterlijk:

*“Want verschenen is de genade van DE God reddend alle mensen, ons opvoedend opdat wij, **verzakende** de goddeloosheid en de wereldse begeerten, bezonnen en rechtvaardig en vroom zouden leven in de tegenwoordige eeuw”*

Het is opmerkelijk dat niet Gods *wet*, maar Gods *genade* ons de goddeloosheid en wereldse begeerten doet “verzaken”. De apostel droeg Titus niet op om gelovigen te waarschuwen voor het verkeerde door in alle gemeenten op Kreta de tien geboden te laten voorlezen. Hameren op de geboden zou volgens Paulus een averechts effect hebben. Door wetsprediking wordt de zonde niet ingeperkt, integendeel: de wet is door God gegeven opdat de overtreding zou *toenemen* (Rom. 5:20, Gal. 3:19). Voor stervelingen bewerkt de wet geen gerechtigheid, maar toorn (Rom. 4:15). Zodra het gebod komt leeft de zonde op (Rom. 7:7-11). Alleen Gods genade is in staat om ons de goddeloosheid en wereldse begeerten te doen verzaken.

“Verzaken” betekent: “niet langer doen”, “niet nakomen”, “nalaten”, “afzweren”, “verloochenen”, “verwaarlozen” of “afwijzen”. Het werkwoord *arneomai*, dat Paulus gebruikte, is afgeleid van het voorzetsel *a* (“niet”) en het werkwoord *rheoo* (“zeggen” of “doen”). Gods genade brengt teweeg dat de greep van wereldse begeerten op ons leven zwakker wordt. Wat voor de wereld aantrekkelijk is, waar het verlangen van onze omgeving naar uitgaat, dat vinden wij dankzij Gods genade steeds minder

interessant. Zoals Paulus nog zal gaan uitleggen, wordt dit veroorzaakt door het feit dat God er ons andere verlangens voor in de plaats geeft.

Goddeloosheid

“Goddeloosheid” is de Nederlandse vertaling van het Bijbelwoord *asebeia*. Letterlijk betekent dat: “geen verering”. Wie goddeloos is houdt met God geen rekening, of spot in zijn doen en laten met Hem. Een goddeloze weet wel dat er een God is, maar weigert om Hem als God te verheerlijken of te danken (Rom. 1:18-21). Goddeloosheid is een kwaadaardige aandoening; onder invloed van allerlei “wind van leer” woekert ze voort als kanker (2 Tim. 2:16). Goddeloosheid is een ziekte waarvan mensen zichzelf niet kunnen bevrijden. Zelfs het volk waaraan God Zijn wet heeft gegeven, zal er pas van worden bevrijd wanneer de Ene “de goddeloosheden van Jakob afwendt” en “hun zonden wegneemt” (Rom. 11:26-27).

Alleen door Gods genade kan de vervreemding en vijandschap van een mens tegenover zijn Schepper worden weggenomen. Het is *God* die harten opent, oren doet horen en ogen doet zien. *Hij* rechtvaardigt de goddeloze (Rom. 4:5), door zo iemand te veranderen in een mens die Hem vertrouwt en Hem op Zijn woord gelooft.

Wereldse begeerten

“Wereldse begeerten” vallen volgens Johannes in drie categorieën uiteen:

“Want al wat in de wereld is: de begeerte des vlezes, de begeerte der ogen en een hovaardig leven, is niet uit de Vader, maar uit de wereld” (1 Joh. 2:16)

Met “de begeerte van het vlees” is niet alleen bedoeld: het verlangen naar geslachtsgemeenschap met iemand die niet de eigen levenspartner is, maar ook: het overmatig gebruik van voedsel en drank, en de ongeremde jacht naar genot, ten koste van medemensen. Want Paulus schreef aan de Romeinen:

“Laten wij, als bij lichte dag, eerbaar wandelen, niet in brasserijen en drinkgelagen, niet in wellust en losbandigheid, niet in twist en nijd; maar doet de Heer Jezus Christus aan, en wijdt geen zorg aan het vlees, zodat begeerten worden opgewekt” (Rom. 13:13-14)

Onder “de begeerte van de ogen” moet niet alleen worden verstaan: willen hebben wat je bij andere mensen ziet, maar bovendien: altijd weer nieuwe dingen willen zien, nooit tevreden zijn met wat je gezien hebt (Spr. 27:20, Pred. 1:8).

En met “de hoogmoed van het leven” bedoelde Johannes: de neiging om zich groter te willen voordoen dan men is, de jacht naar status, pracht en praal, de illusie dat men heer en meester is over zijn eigen bestaan en dit naar eigen inzicht kan vormgeven (Jak. 4:13-17).

Zulke dingen leert Gods genade ons **verzaken**. Uit het woord “verzaken” blijkt dat wijzelf ook eens goddeloos waren en in wereldse begeerten wandelden. Daarover schreef Paulus aan Titus:

“Want vroeger waren ook wij verdwaasd, ongehoorzaam, dwalende, verslaafd aan velerlei begeerten en zingenot, levende in boosheid en nijd, hatelijk en elkander hatende” (Tit.3:3, vgl. Efe. 2:3)

Geen enkele gelovige heeft de wereldse begeerten al volledig achter zich gelaten. Want Gods genade is nog met onze opvoeding bezig. Het werkwoord *arneomai* staat in een tijdloze vorm. Abraham geloofde God en was een rechtvaardige (Rom. 4:3). Hij was de “vader van alle gelovigen” (Rom. 4:11-12, Gal. 3:7). Toch ging hij soms “werken”, uit vrees dat Gods beloften niet in vervulling zouden gaan, en dan gebeurden er allerlei dingen waar hij later spijt van kreeg. Wij maken zulke verkeerde keuzes ook, maar Gods genade laat ons dan niet los. Zij tuchtigt ons om ons geloof te versterken.

Leren

Wat de genade ons leert, is de tegenpool van wat ze ons afleert. In onderstaande tabel is dat weergegeven.

<i>Verzaken</i>	<i>Leren</i>
Goddeloosheid	Vroom (“godvruchtig”) leven
Wereldse begeerten	Bezonnen, rechtvaardig leven

De “wereldse begeerten” die Gods genade ons doet verzaken, leiden tot misbruik (of een overmatig gebruik) van de goede dingen die God heeft gemaakt (seksualiteit, voedsel en drank, het ontdekken, maken of verwerven van iets nieuws). Wie zich door zulke begeerten laat leiden, negeert de bedoelingen van de Schepper, de belangen van zijn medemens en de gevolgen van zijn handelen voor Gods schepping.

De deugden waartoe Gods genade ons opvoedt komen volgens Paulus in de plaats van de wereldse begeerten. Wie Gods genade heeft leren kennen leeft “bezonnen en rechtvaardig”. Zo iemand is niet langer “goddeloos” maar “vroom” of “godvruchtig”.

Het woord *soophronos*, dat in de vertaling van het NBG als “bezadigd” is vertaald, betekent: “verstandig”, “bezonnen”, “matig”, of “beheerst”. Wie deze deugd bezit, handelt met gezond verstand. Hij kent de juiste maat van elk ding en hij legt zelfbeheersing aan de dag.

Het woord *dikaios*, dat met “rechtvaardig” is weergegeven, betekent: “eerlijk”, “billijk”, “passend” of “beschaafd”. Een rechtvaardig mens bedriegt zijn naaste niet ten bate van eigen voordeel. En een rechtvaardige ziet ervan af om zijn eigen verlangens te bevredigen indien dit ten koste zou gaan van zijn omgeving (vergelijk vs.9-10).

Het woord *eusebes*, dat is vertaald als “godvruchtig” betekent: “goed vererend”, “vroom”, “gewetensvol”, of “eerbiedig”. Wie “godvruchtig” leeft, houdt God in ere. Zo iemand vereert God als de Almachtige Schepper, en

dankt Hem voor alles (Rom. 1:21). Een godvruchtig mens bezit de “vreze des HEREN” die het begin is van alle wijsheid. Hij heeft het juiste ontzag voor God.

De toevoeging “in deze tegenwoordige eeuw” heeft zowel betrekking op “leven” als op “verzaken”. Stervelingen streven nog steeds “wereldse begeerten” na, zonder rekening te houden met God. Maar de genade van de Schepper brengt teweeg dat zulke begeerten hun greep op gelovigen verliezen zodat die hun Maker gaan vereren.

Verwachten

Naast “verzaken” en “leven” doet Gods genade ons ook “verwachten”. Het werkwoord *prosdechomai*, dat is vertaald als “verwachten”, betekent eigenlijk: “uitzien naar” of “wachten op”. Door Gods genade hebben we weet van de toekomst. We zijn er zeker van dat bepaalde dingen gaan gebeuren, al weten we niet precies wanneer. En we verlangen naar de toekomst omdat we mogen uitzien naar “de gelukkige hoop”. In het gewone spraakgebruik betekent “hoop”: iets wat we graag zouden zien gebeuren, maar waarvan we niet zeker zijn. In de Bijbel is hoop echter “het anker van de ziel”, de toekomstverwachting die ons leven vastheid geeft omdat Gods beloften onwankelbaar vaststaan (Hebr. 6:19).

Paulus legt uit, wat die “gelukkige hoop” inhoudt. We mogen uitzien naar “de verschijning van de heerlijkheid van onze grote God en Heiland”. Gods heerlijkheid als Redder (Gr. *Sotèr*) zal eens zichtbaar worden. Dat zal gebeuren wanneer de Messias uit de hemel komt, want Hij is het “Beeld van de onzichtbare God” (Kol. 1:15, 2 Kor. 4:4), de “uitstraling van Gods heerlijkheid en de afdruk van Zijn wezen” (Hebr. 1:3), de menselijke gedaante waarin de Almachtige verschijnt. In de mens Jezus Christus wordt Gods reddende macht openbaar. God heeft Hem immers uit de doden opgewekt en Hem aan zijn rechterhand gezet in de hemelse gewesten (Efe. 1:20). Hij lag ooit hulpeloos in het graf. Maar dankzij “de macht van Gods sterkte” is Hij de Heer van allen geworden.

Wanneer Christus verschijnt, zal zichtbaar worden wat God in en door Hem tot stand heeft gebracht. Op die dag zal Hij “verheerlijkt worden in Zijn heiligen en bewonderd worden in allen die hebben geloofd” (2 Thess. 1:10). Bij Zijn komst zal Jezus “het lichaam van onze vernedering veranderen tot gelijkvormigheid aan het lichaam van zijn heerlijkheid, naar de werking van de macht die Hij heeft om ook alles aan Zich te onderwerpen” (Fil. 3:21). “Wanneer Christus, ons leven geopenbaard wordt, dan zullen wij met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid” (Kol. 3:4). “Wij weten dat als Hij geopenbaard zal zijn, wij Hem gelijk zullen zijn, want wij zullen Hem zien zoals Hij is” (1 Joh. 3:2). Dát is onze “gelukkige hoop”. “Ieder die deze hoop op Hem heeft, reinigt zich zoals Hij rein is” (1 Joh. 3:3).

Verschenen

Paulus besluit zijn betoog met een bondige samenvatting. Vers 14 stemt overeen met vers 11 en 12, en geeft van het voorafgaande een verklaring.

“Want de genade van God,
heilbrengend voor alle mensen,
is verschenen” (vs.11)

“Jezus Christus,
die zichzelf voor ons
gegeven heeft” (vs.14)

“en onderwijst ons, dat wij met
verzaking van de goddeloosheid
en de wereldse begeerten” (vs.12)

“opdat Hij ons van
alle wetteloosheid
verloste” (vs.14)

“ingetogen, rechtvaardig en
godvruchtig zouden leven in
deze tegenwoordige eeuw” (vs.12)

“en Zichzelf een eigen
volk reinigde, ijverig in
goede werken” (vs.14)

Volgens de meeste commentaren moet onder het “verschijnen van de genade Gods” (Tit. 2:11) de geboorte van het Kind in de kribbe worden verstaan. Maar volgens de engel Gabriël en volgens de wijzen uit het Oosten verscheen toen niet de genade, maar het *koningschap* van God. De engel zei tegen de maagd Maria:

“Gij zult zwanger worden en een zoon baren en gij zult hem de naam Jezus geven. Deze zal groot zijn en Zoon des Allerhoogsten genoemd worden, en de Here God zal Hem de troon van zijn vader David geven, en Hij zal als koning over het huis van Jakob heersen tot in eeuwigheid, en zijn koningschap zal geen einde nemen” (Luk. 1:32-33)

Volgens Paulus werd de genade van God pas openbaar bij de kruisiging van de Messias. Die genade verscheen toen Jezus “zichzelf voor ons gegeven heeft” (Titus 2:11,14). Hij gaf zich door vrijwillig naar het kruis te gaan. Tegen zijn discipelen had Hij gezegd:

“De Zoon des mensen is niet gekomen om Zich te laten dienen, maar om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen” (Matth. 20:28).

“Ik ben het levende brood... en het brood dat Ik geven zal, is mijn vlees, voor het leven der wereld” (Joh. 6:51).

“Ik zet mijn leven in voor de schapen” (Joh. 10:15)

De haat die de mensheid tegen de Schepper koestert is zó groot, dat men Zijn Beeld aan een kruis nagelde. Maar God rekende de wereld haar overtredingen niet toe (2 Kor. 5:19). De Gekruisigde bad om vergeving voor zijn moordenaars, die Hem bespotten en haatten. Zó werd Gods genade openbaar. Het verschijnen van die genade leidde tot de bekering van een terechtgestelde misdadiger (Luk. 23:40-43), van een Romeinse hoofdman en van vele toeschouwers (Luk. 23:47-49). Want Gods genade heeft kracht.

God verandert mensen

Paulus legt voortdurend nadruk op het feit, dat *de Messias* mensen verlost van hun wetteloosheid, hen reinigt en bruikbare dienaren van hen maakt. Mensen kunnen zichzelf niet reinigen of zich van zonden bevrijden. Zondaren nemen niet zelf het besluit om zich te bekeren: ze worden door *God* bekeerd. Zo staat het ook in het Oude Testament:

“Hij zelf [de HERE] zal Israël verlossen van al zijn ongerechtigheden” (Ps. 130:8). “Ik zal hun een hart geven om Mij te kennen, dat Ik de HERE ben, en zij zullen Mij tot een volk en Ik zal hun tot een God zijn, wanneer zij zich van ganser harte tot Mij bekeren” (Jer. 24:7). “Ik [de HERE] zal mijn wet in hun binnenste leggen en die in hun hart schrijven” (Jer. 31:33). “Ik zal hun één hart geven en een nieuwe geest in hun binnenste, en Ik zal het hart van steen uit hun lichaam verwijderen en hun een hart van vlees geven, opdat zij naar Mijn inzettingen zullen wandelen en naarstig Mijn verordeningen onderhouden” (Ezech. 11:19-20). “Ik zal rein water over u sprengen, en gij zult rein worden; van al uw onreinheden en van al uw afgoden zal Ik u reinigen; een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste; het hart van steen zal Ik uit uw lichaam verwijderen en Ik zal u een hart van vlees geven. Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven en maken, dat gij naar mijn inzettingen wandelt en naarstig mijn verordeningen onderhoudt” (Ezech. 36:25-27). “Ik zal hen verlossen van alle afvalligheid waarmee zij gezondigd hebben, en hen reinigen” (Ezech. 37:23). “Ik zal hun afkerigheid genezen” (Hos. 14:5-6). “Gij zult hem de naam Jezus geven, want Hij is het, die zijn volk zal redden van hun zonden” (Matth. 1:21). “Aldus zal gans Israël behouden worden, gelijk geschreven staat: De Verlosser zal uit Sion komen, Hij zal goddeloosheden van Jakob afwenden. En dit is mijn verbond met hen, wanneer Ik hun zonden wegneem” (Rom. 11:26-27)

Verlossing van afvalligheid en van ongerechtigheden, reiniging van goddeloosheid en afgodendienst, bevrijding van zonden, bekering en verandering van hart zijn voor honderd procent het werk van de HERE.

Verlost van wetteloosheid

Aangezien Titus werkzaam was onder gelovigen met een heidense achtergrond (Tit. 1:12), heeft het woord “wetteloosheid” niet betrekking op overtreding van de wet van Mozes, maar op overtreding van Gods geboden die voor alle mensen gelden (Hand. 15:29). Voordat ze christen werden, hadden de Kretenzers afgoden gediend, bloed of het verstikte gegeten en zich aan hoerij schuldig gemaakt. Velen hadden zich ook bezig gehouden met bedrog, kwaadsprekerij, vraatzucht, drankmisbruik,

diefstal, verduistering, ontrouw, opstandigheid en oplichting (Tit. 1:7,10-12; 2:3,5,9-10). De Messias heeft zich voor ons gegeven om ons van zulke wetteloosheid te verlossen. Van *alle* wetteloosheid. De verlossing die Hij tot stand brengt is *totaal*. Op de dag van de Heer zal Gods werk in de gelovigen zijn voltooid (Fil. 1:6) zodat zij “zuiver en onberispelijk” zullen zijn (Fil. 1:10).

Het werkwoord “verlossen” (Gr. *lutroo*) betekent “loskopen”, dat wil zeggen: “bevrijden door een losprijs te betalen”. Om ons uit de greep van de wetteloosheid te bevrijden, en ons de goddeloosheid en de wereldse begeerten te doen verzaken, heeft onze Heer een hoge prijs betaald. De prijs van zijn “ziel” (Matth. 20:28, Joh. 10:15), dat wil zeggen: zijn leven. Wie een slaaf wil verlossen, moet een prijs betalen aan de heer die de slaaf bezit. De Heer die ons heeft gekocht, heeft een prijs betaald aan de wetteloosheid. Hij is het slachtoffer geworden van onze wetteloosheid, om ons van die wetteloosheid te kunnen bevrijden. De apostel Petrus schreef, dat Christus

“zelf onze zonden in Zijn lichaam op het hout gebracht heeft, opdat wij, aan de zonden afgestorven, voor de gerechtigheid zouden leven; en door Zijn striemen zijt gij genezen. Want gij waart dwalende als schapen; maar thans hebt gij u bekeerd tot de Herder en Hoeder van uw zielen” (1 Petr. 2:24-25).

“Want ook Christus is eenmaal om de zonden gestorven, als Rechtvaardige voor de onrechtvaardigen, opdat Hij u tot God zou brengen (1 Petr. 3:18)

En Paulus schreef in eerdere brieven:

“... Er is één God en ook één middelaar tussen God en mensen, de mens Christus Jezus, die zich gegeven heeft tot een losprijs voor allen” (1 Tim. 2:5-6)

“De Here Jezus Christus... heeft zichzelf gegeven voor onze zonden, om ons te trekken uit de tegenwoordige boze wereld” (Gal. 1:4)

Ijverig in goede werken

In verband met “werken” gebruikt Paulus in Tit. 2:14 niet het woord *agathos*, dat “goed in moreel opzicht” betekent (Hand. 9:36, Rom. 13:3, Efe. 2:10, 1 Tim. 2:10, 1 Tim. 5:10, 2 Tim. 3:17), maar het woord *kalos* dat als “uitnemend”, “ideaal”, “uitstekend”, of “prachtig” kan worden weergegeven (zie 1 Tim. 5:25, 1 Tim. 6:18, Tit. 2:7, Tit. 3:8, Tit. 3:14, Hebr. 10:24 en 1 Petr. 2:12). De koopman uit een bekende gelijkenis was niet op zoek naar “mooie” parels, maar naar parels die uitzonderlijk mooi waren, “prachtige” parels (Matth. 13:45). De naam van God die over ons is uitgeroepen is “uitnemend”, dat wil zeggen: buitengewoon goed, alles overtreffend (Jak. 2:7). De vrouw die een “goed werk” aan de Here verrichtte, deed iets uitzonderlijks: ze goot een fles parfum ter waarde van een jaarsalaris uit op Zijn hoofd (Matth. 26:10, Mark. 14:6).

Wanneer een mens iets doet dat “uitnemend” is, een “goed werk” in Bijbelse zin, dan zegt de omgeving niet: “Wat een prestatie!”, maar dan beseft men dat God aan het werk is. Werkelijk goede daden verwijzen niet naar de handelende persoon, maar naar de Schepper. Daarom kon Jezus zeggen:

“Ik heb u vele goede werken doen zien vanwege mijn Vader” (Joh. 10:32)

In de Griekse tekst van het Johannesevangelie staat hier het voorzetsel *ek*, dat “uit” betekent. De werken die Jezus deed, kwamen “uit” Zijn Vader, niet uit Hemzelf voort. Om diezelfde reden kon Hij tegen Zijn discipelen zeggen:

“Laat zo uw licht schijnen voor de mensen, opdat zij uw goede werken zien en uw Vader die in de hemelen is, verheerlijken” (Matth. 5:16)

En de apostel Petrus kon aan zijn Joodse lezers schrijven:

“Geliefden, ik vermaan u als bijwoners en vreemdelingen, dat gij u onthoudt van de vleselijke begeerten die strijd voeren tegen uw ziel, en dat gij een

goede wandel leidt onder de heidenen, opdat zij, nader toeziende op datgene, waarin zij u als boosdoeners belasteren, op grond van uw goede werken God mogen verheerlijken ten dage der bezoeking” (1 Petr. 2:10-11)

Wie onbaatzuchtig, rijkelijk en mild geeft omdat God hem daartoe aanzet, verricht een “prachtig” werk (1 Tim. 6:18, Tit. 3:14). Wie het woord van God vrijmoedig doorgeeft, zonder er iets aan toe te voegen of ervan af te doen, en wie van dat woord geen menselijke interpretatie geeft maar het zó uitlegt als God het heeft bedoeld, is met een “prachtig” werk bezig (Tit. 2:7). En wie onder alle omstandigheden betrouwbaar en integer is, versiert de leer van God onze Redder met “prachtige” werken die door buitenstaanders worden opgemerkt (Tit. 2:9-11, 1 Petr. 2:12). Zulke goede werken brengt Gods genade in gelovigen tot stand.

Samenvatting

1. Aan zijn leerling Titus schreef Paulus dat het leven van mensen verandert door Gods genade. Niet doordat hun Gods wet wordt opgelegd.
2. Over die genade zegt Paulus dat hij is “verschenen”. Gods genade werd zichtbaar toen Jezus zich voor ons “gaf” door zich te laten kruisigen. Op dát moment verscheen Zijn genade en vanaf dat ogenblik is die van kracht.
3. Gods genade brengt redding (of bevrijding) aan alle mensen. Voor ieder mens afzonderlijk gebeurt dat wanneer hij of zij Gods genade leert kennen.
4. Wie Gods genade hebben ontdekt worden door die genade “onderwezen”, dat wil zeggen: “opgevoed” en “getraind”, als kinderen op de weg naar volwassenheid.
5. Genade heeft volgens Paulus drie uitwerkingen: ze leert ons dingen af, ze leert ons dingen aan en ze geeft ons hoop.

6. Genade bewerkt dat we het leven zonder God en de bezigheden van mensen die zonder Hem leven steeds minder aantrekkelijk vinden.

7. God geeft ons er een leven met Hem en andere bezigheden voor in de plaats. We leren Zijn bedoelingen kennen zodat we op een verstandige manier kunnen omgaan met wat Hij geschapen heeft.

8. Jezus Christus, onze Heer, bevrijdt ons uit de slavernij van kwade begeerten. Hij is het willig slachtoffer van onze wetteloosheid geworden, om ons van alle wetteloosheid te kunnen verlossen. Zijn genade bewerkt dat wij in toenemende mate “nee” zeggen tegen het oude leven, met begeerten die tegen Gods bedoelingen ingaan.

9. De Messias stelt mensen in staat om andere dingen te doen dan zij vroeger deden. “Prachtige” dingen, die met Gods bedoelingen overeenstemmen. Ze worden mededeelzaam, trouw en zachtmoedig. Zodat aan hun omgeving duidelijk wordt dat God in hen aan het werk is.

10. Gods genade opent onze ogen voor het feit, dat wij een nieuw leven zullen ontvangen dat de dood heeft overwonnen en niet langer is onderworpen aan de vruchteloosheid.

11. Aan het einde van het huidige tijdperk zal de heerlijkheid van onze grote God en Heiland zichtbaar worden, in de persoon van Jezus Christus, die dan op aarde zal terugkeren. Gelovigen zullen dan onsterfelijk, onvergankelijk, en van alle wetteloosheid verlost zijn, en in staat om “prachtige werken” te verrichten. Dat eindpunt staat vast.

12. Omdat dit alles een gevolg is van Gods genade, kan niemand zich op zijn eigen gehoorzaamheid beroemen. Wanneer we iets hebben gedaan dat werkelijk “goed” is, dan heeft God het in en door ons tot stand gebracht. Klei kan zich niet beroemen op de schoonheid van de vaas die uit haar is ontstaan.

[niet eerder gepubliceerd]